

Aragay, o la santa continuïtat

JOSEP PUJOL I COLL

Tard o d'hora, qui s'estima l'estètica noucentista arriba a Josep Aragay. No pas en va, des d'aquesta mateixa revista, Xavier Castanyer li va dedicar l'encertat epítet del «noucentista constant». O la santa continuïtat, per dir-ho en termes del seu estimat D'Ors. En la seva llarga trajectòria (1889-1973), l'artista i teòric Josep Aragay va tenir una coherència estètica de pedra picada, des que va veure la llum italiana en el seu viatge iniciàtic del 1917-1918. Llavors es van acabar els seus inicis barroquitzants per defensar un classicisme modern i mediterrani, que incloïa l'oposició a l'estètica vuitcentista i als postulats academicistes, però també a les noves formulacions de l'avantguarda. I d'aquí no es va desviar ni un bri en tota la seva vida: la seva incomprensió davant de Marinetti fou si fa no fa la mateixa que davant dels artistes del Dau al Set.

Segons com, el fonamental estudi que presenta Xavier Castanyer és la crònica d'una derrota. Josep Aragay, o com sobreposar-se a la defenestració en temps de Primo de Rivera, la desfeta de la Guerra Civil o el llarg ostracisme final. Josep Aragay, o com equivocar-se en la predicció de la modernitat, en la voluntat de polèmica, en la persistència en l'error, en l'encaix de crítiques furibundes. Però, tanmateix, algunes obres de l'artista, teòric i poeta superen amb escreix la prova del temps: la remodelació de la font de Santa Anna a Barcelona (1918), els desapareguts frescos de l'església de Breda (1925), o els seus dibuixos i la ceràmica que sortosament es poden contemplar al Museu Aragay de Breda. Fins i tot el gran fracàs d'Aragay, el gran quadre *Vacances* (1924), té avui un passador, il·luminat pel context i la història.

Totes aquestes obres i moltes més apareixen àmpliament documentades per Xavier Castanyer en aquesta àmplia síntesi de la seva tesi doctoral. Familiaritzat amb el fons del Museu Aragay, pot emparar-se en la premsa de l'època, en

els papers i els esbossos de l'artista, per rastrejar l'origen del seu italianisme: com les figures de la font de Santa Anna deriven del renaixentista Benozzo Gozzoli; o com la proposta de la remodelació de la plaça de Catalunya a Barcelona exemplifica el seu escrit teòric «El Nacionalisme en l'Art». La fruita Aragay s'hi mostra sucosa, exprimible i plena de grana: encara no fa gaire Castanyer n'ha publicat el seu *Viatge a Itàlia*, la crònica d'una conversió paulina a «l'antigor esflorada pel vent / i daurada pel sol i viva eternament», com canta el seu poema dedicat a Roma.

Fins a cinc institucions apadrinen aquest volum necessari, i per això hem de lamentar una mica més de generositat de la part que els tocaria, per tal que les imatges haguessin aparegut amb el color i dimensions que Aragay es mereix. Això, i una mica més de treball editorial,

CASTANYER I ANGELET, Xavier
Josep Aragay. Artista i
teòric del Noucentisme

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012

amb la presència d'almenys un índex onomàstic, essent com serà d'ara endavant la referència indefugible de qui vulgui acostar-se al noucentista de Breda.